Spis treści

Słowo wstępne 11

Zdzisław Lachowski – Redaktor Naczelny, Zastępca Szefa BBN

POLITYCZNO-STRATEGICZNE ASPEKTY BEZPIECZEŃSTWA

Obronność Polski w warunkach samodzielności strategicznej lat 90. XX wieku 19

Stanisław Koziej

Okresy przejściowe w historii obfitują w jakościowo nowe problemy, ryzyka i wyzwania, którym stawienie czoła decyduje o istocie, adekwatności i tempie stosowanych rozwiązań. Dotyczy to również problematyki obronności państwa. Od początku swego istnienia suwerenna Rzeczpospolita musiała się zmierzyć z całym spektrum nowych zadań, które przez pierwsze dziesięć lat musiała wykonać samodzielnie, przełamując stare nawyki i stereotypy. Nie był to łatwy okres. Wiele dokonano jednak w sprawie budowania spójnego systemu obronności, co umożliwiło Polsce wstąpienie do NATO. Niemniej – z powodu braku wizji, odważnego, innowacyjnego myślenia strategicznego oraz kompleksowego podejścia do problematyki bezpieczeństwa narodowego – nie zdołano satysfakcjonująco rozwiązać szeregu kwestii.

Zmierzch kontroli zbrojeń w Europie 31

Zdzisław Lachowski

Kontrola zbrojeń znajduje się dzisiaj w impasie. Nadzieje wiązane z *resetem* stosunków Rosji i USA nie zaowocowały postępem w tej ważnej dziedzinie bezpieczeństwa międzynarodowego. W Europie jest to szczególnie odczuwane, ponieważ tu właśnie odniesiono największe sukcesy na niwie regionalnej (kontynentalnej). Zastój w implementacji i rozwoju reżimu zbrojeń konwencjonalnych oraz rozczarowujące wyniki w umacnianiu infrastruktury zaufania i bezpieczeństwa europejskiego wskazują na rosnące ryzyko zaprzepaszczenia dorobku ubiegłego półwiecza. Skoro reżimy kontrolne powstałe w okresie zimnej wojny nie funkcjonują należycie, trzeba – nie rujnując ich tkanki i zachowując aktualną treść – poszukiwać nowej formuły, adekwatnej do obecnej sytuacji.

Strategiczne partnerstwo Unii Europejskiej i Rosji w polityce bezpieczeństwa: szanse, przeszkody i stan obecny 49

Dominik Jankowski

Zbudowanie trwałego i przewidywalnego partnerstwa strategicznego z Rosją, będącą trzecim w kolejności partnerem handlowym Unii Europejskiej i jej głównym dostawcą surowców energetycznych, leży w żywotnym interesie Europy. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe jedynie dzięki prowadzeniu spójnej polityki UE wobec

Rosji – polityki opierającej się jednocześnie na zasadzie konstruktywnego zaangażowania i odpowiedzialności. W 2011 r., mimo kryzysu gospodarczego i skoncentrowania się Brukseli na sprawach wewnętrznych, państwa członkowskie Unii coraz częściej podkreślały konieczność nadania większej dynamiki stosunkom UE–Rosja. Współpraca Brukseli i Moskwy w dziedzinie bezpieczeństwa – w szerokim, strategicznym znaczeniu – wymaga jednak wzmożenia obustronnego dążenia do większej przewidywalności i stabilizacji we wspólnym sąsiedztwie.

Sukcesy i porażki „anatolijskiego tygrysa" – wyzwania dla polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Turcji 67

Aleksandra Dzisiów-Szuszczykiewicz

Rok 2011 był okresem pełnym wyzwań dla polityki zagranicznej Turcji. Pesymistyczne prognozy odwrócenia się Turcji od Zachodu i skupienia jej zainteresowania na Wschodzie okazały się przesadne, choć widoczna jest zmiana kierunków polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Turcji. Uwagę skupiają przede wszystkim kwestie: reakcji Ankary na wydarzenia w Afryce Północnej i na Bliskim Wschodzie, relacji Turcji z Izraelem i Iranem oraz Rosją, a także procesu akcesyjnego do Unii Europejskiej, roli Ankary w NATO i stosunków ze Stanami Zjednoczonymi. Są bowiem odzwierciedleniem sposobu postrzegania przez władze w Ankarze roli i pozycji Turcji na scenie regionalnej i globalnej. Pokazują też ewolucję polityki zagranicznej Turcji i jej dotychczasowe rezultaty. Rok 2012 będzie kolejnym rokiem wyzwań dla skuteczności polityki zagranicznej realizowanej w Turcji. Może jednak również stać się surowym sprawdzianem efektywności koncepcji „strategicznej głębi", a szczególnie polityki „zero problemów z sąsiadami".

Przyszłość polityki „otwartych drzwi" NATO 87

Przemysław Pacuła

Od zakończenia zimnej wojny NATO przyjęło 12 nowych państw członkowskich, wywodzących się głównie z obszaru Europy Środkowo-Wschodniej. Proces ten jest jednym z najbardziej znaczących dowodów przemian politycznych w Europie po rozpadzie ZSRR. Polska jako jeden z beneficjentów polityki „otwartych drzwi" popiera utrzymanie tej zasady w stosunku do kolejnych kandydatów. Rozszerzenie Sojuszu przyczynia się bowiem do poszerzania strefy stabilności i bezpieczeństwa, czego przykładem mogą być Bałkany. Niestety, proces ten po 2004 r. utracił swoją dynamikę. Wiąże się to zarówno z niepewnością co do roli NATO w przyszłości, jak i uwarunkowaniami politycznymi wokół kandydatów. Być może szczyt w Chicago w maju 2012 r. przynajmniej częściowo przyniesie odpowiedzi na temat dalszego rozszerzania Sojuszu.

POZAMILITARNE ASPEKTY BEZPIECZEŃSTWA

Rola dzieci w strategii działania islamskich organizacji terrorystycznych 103

Magdalena Adamczuk

Współczesny terroryzm cechuje próba tworzenia nowych i bardziej skutecznych form przeprowadzania zamachów. Dążąc do zastraszenia społeczeństw, terroryści demonstrują brutalność i nieprzewidywalność oraz przekraczają kolejne granice, zarówno te moralne, jak i techniczne. Z tym wiąże się udział dzieci w globalnym dżihadzie, który stanowi istotny element działań islamskich organizacji terrorystycznych w wielu rejonach świata. Dzieci traktowane są zarówno jako przedmiot masowych ataków, jak i wykonawcy zamachów. Jednak ich angażowanie nie zawsze wiąże się ze świadomą chęcią poświęcenia życia w imię Allaha. Nierzadko jest to cyniczne wykorzystanie ich naiwności, poprzedzone doskonale zorganizowanym procesem manipulacji i indoktrynacji religijnej.

Gaz łupkowy w Polsce – szanse, wyzwania i zagrożenia 123

Paweł Turowski

Istniejące w Polsce regulacje prawne nie gwarantują wysokich wpływów do budżetu z tytułu eksploatacji kopalin. Z perspektywy ewentualnego uruchomienia produkcji gazu łupkowego na skalę przemysłową zmiany legislacyjne wydają się konieczne. Polski rząd zapowiedział wprowadzenie zmian w prawie. Europejscy producenci ropy i gazu zbudowali system podatkowy pozwalający budżetowi czerpać wysokie dochody z wydobycia surowców. Ulgi motywują koncerny energetyczne do kosztownego uruchamiania nowych złóż, zastępujących wyeksploatowane pola. Wiele państw nadzwyczajne dochody z produkcji surowców energetycznych gromadzi w specjalnych funduszach majątkowych. Środki są wykorzystywane do rozwoju gospodarczego kraju i zapewnienia dobrobytu kolejnym generacjom.

DOKUMENTY

Strategiczne wytyczne w sprawie obronności USA 143

Komentarz – Andrzej Juszczak

Utrzymanie światowego przywództwa USA: priorytety polityki obronnej w XXI wieku 147

Tłumaczenie – Andrzej Juszczak

Biogramy autorów 161